

Ako ovplyvnil Súdny dvor EÚ svojím rozsudkom vzťahy medzi EÚ a tretími štátmi v oblasti práva na primeranú odmenu?

Komentár k rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-265/19

How did the Relations Concerning the Right to Equitable Remuneration Change between EU and Third Countries after Judgment of Court of Justice of EU in case C-265/19? (Commentary)

Jakub SLOVÁK*¹

ABSTRAKT

Článok reaguje na rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-265/19, predkladá súhrn súdneho rozhodnutia a vysvetľuje princípy národného zaobchádzania a materiálnej reciprocity v kontexte medzinárodného a európskeho autorského práva, najmä s ohľadom na relevantné ustanovenia Zmluvy WIPO o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch a smernice EÚ o nájmom a výpožičnom práve, ktorými sa tiež zaoberal predmetný rozsudok. Súčasne článok opisuje možné dôsledky, ktoré môže mať rozsudok pre členské štáty EÚ, ako aj pre samotnú EÚ a jej právo. Téma sa sústreďuje predovšetkým na platenie jedinej primeranej odmeny do tretích štátov za použitie umeleckých výkonov a zvukových záznamov občanov týchto tretích štátov (výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov) na území EÚ. V závere sa niekoľko komentárov viaže aj k slovenskému autorskému právu a stručne sú uvedené aj ďalšie možné kroky zohľadňujúce daný rozsudok.

ABSTRACT

The article reacts to the judgment of Court of Justice of EU in case C-265/19. It provides an overview of the court's decision and explains the principles of national treatment and material reciprocity in the context of international and European copyright law, in particular with regard to the relevant provisions of WIPO Performances and Phonograms Treaty and EU Rental and Lending Directive, which were subject to the judgement too. At the same time, the article describes possible consequences the judgment could have for the EU Member States and for the EU and its *acquis* as such. The topic mostly focuses on payment of single equitable remuneration to third countries from the EU for the use of performances and phonograms of third countries nationals (performers and phonogram producers) on the territory of EU. Finally, few comments are made about the Slovak Copyright law and further steps are also briefly analysed.

Kľúčové slová

vec, rozsudok, autorské právo, materiálna reciprocita, národné zaobchádzanie, smernica, medzinárodná zmluva, výhrada, tretie štáty, jediná primeraná odmena, výkonný umelec, výrobca zvukového záznamu

Keywords

case, judgement, copyright, material reciprocity, national treatment, directive, international treaty, reservation, third countries, single equitable remuneration, performer, phonogram producer

* Uvedený text nepodliehal recenznému konaniu.

1 JUDr. Jakub Slovák pôsobí na odbore autorského práva, sekcie kreatívneho priemyslu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, e-mail: jakub.slovak@culture.gov.sk

Úvod

„Právo EÚ bráni členským štátom EÚ, aby vylúčili výkoných umelcov a výrobcov zvukových záznamov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích štátov mimo Európskeho hospodárskeho priestoru, z práva na primeranú odmenu, ktorá im prislúcha za prehrávanie hudby zo zvukových záznamov.“ Týmto výrokom možno stručne zosumarizovať rozhodnutie Súdneho dvora EÚ (ďalej len SD EÚ) vo veci C-265/19 Recorded Artists Actors Performers Ltd. (RAAP) proti Phonographic Performance (Ireland) Ltd. (PPI)² (ďalej len rozsudok, resp. vec C-265/19), v ktorom proti sebe stáli dve írské organizácie kolektívnej správy a ktoré vyvolalo, ba neustále vyvoláva, polemiku a diskusie medzi autorskopravnými expertmi i zákonodarcami členských štátov EÚ. Hoci rozsudok SD EÚ je právne záväzný len pre strany sporu, kým pre nezainteresovaných má iba odporúčací charakter a pre národné súdy výkladovú (interpretačnú) váhu, tentokrát na pohľad neškodné rozhodnutie spôsobilo problémy mnohým členským štátom EÚ. Členské štáty (ďalej len ČŠ) EÚ totiž začali volať po náprave vo forme zavedenia princípu materiálnej reciprocity na úrovni EÚ. Na pochopenie dôsledkov daného rozsudku je potrebné sa pozrieť značne komplexnejšie, pretože SD EÚ svojím výkladom zasiahol nielen do EÚ *acquis*, ale čiastočne narušil aj základné princípy materiálnej reciprocity a národného zaobchádzania v medzinárodných autorskopravných vzťahoch.

Princíp materiálnej reciprocity vs. princíp národného zaobchádzania

Všeobecne je materiálna reciprocita definovaná v medzinárodnom práve ako zásada, podľa ktorej sa cudzincom (cudzím štátnym príslušníkom) poskytujú také práva, aké poskytuje domovský štát cudzinca príslušníkom iných štátov. To znamená, že štát cudzinca môže priznávať práva, vyžadovať plnenie určitých povinností alebo dodržiavanie určitých ustanovení od našich občanov, ak vzájomne aj náš štát priznáva rovnaké práva alebo vyžaduje rovnaké povinnosti od cudzincov. Materiálna reciprocita je založená na vzájomnosti dvoch štátov a môže byť garantovaná priamo napr. bilaterálnymi medzinárodnými zmluvami alebo

zákonom. Okrem materiálnej reciprocity sa však vzťah občanov určitých štátov môže riadiť aj princípom národného zaobchádzania, resp. národného režimu, ktorý je založený na nediskriminácii a zvykne sa nazývať aj formálnou reciprocitou. Podľa princípu národného zaobchádzania štát priznáva cudzím štátnym príslušníkom v podstate rovnaké práva ako vlastným občanom. Na rozdiel od materiálnej reciprocity, pri ktorej sa práva cudzím štátnym príslušníkom poskytujú len podmienenčne (t. j. v závislosti od toho, či sa tieto poskytujú aj našim občanom na území cudzieho štátu), pri aplikácii princípu národného zaobchádzania uvedená podmienka chýba a cudzí štátni príslušníci sú prakticky postavení na úroveň vlastných občanov konkrétneho štátu.³

Podstata rozsudku SD EÚ vo veci C-265/19

Práve v interpretácii princípu národného zaobchádzania a možnosti uplatnenia princípu materiálnej reciprocity tkvela aj podstata prejudiciálnych otázok položených SD EÚ. Predmetom sporu bola nezhoda dvoch organizácií kolektívnej správy (ďalej len OKS) na fungovaní výplat odmien v prípade, keď je hudobné dielo vykonávané osobou, ktorá nie je ani občanom, ani obyvateľom ČŠ Európskeho hospodárskeho priestoru⁴ (ďalej len EHP). Kým jedna OKS tvrdila, že odmeny musia byť prerozdeľované a vyplácané aj výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov do tretích krajín za použitie ich umeleckých výkonov a zvukových záznamov v ČŠ EHP (t. j. teda bez ohľadu na občianstvo a pobyt), druhá OKS sa odvolávala na írské právo, podľa ktorého sa výplata odmien do tretích krajín nemôže uskutočniť, pokiaľ írski výkonní umelci a výrobcovia zvukových záznamov nedostanú primeranú odmenu z tretích krajín (teda pokiaľ sa neuplatní princíp tzv. materiálnej reciprocity).

SD EÚ konkrétne posudzoval, do akej miery sa má čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES⁵ o primeranej odmene pre výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov vykladať z hľadiska princípu národného zaobchádzania zakotveného v čl. 4 Zmluvy WIPO o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch⁶ (ďalej len WPPT). Rovnako mal SD EÚ vyhodnotiť, či môže ČŠ EÚ obmedziť právo podieľať

2 Celé znenie rozsudku SD EÚ vo veci C-265/19 je dostupné na stránke SD EÚ: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-265/19&td=ALL>.

3 *Bližšie pozri* napr.: Laskar, M., Narang, CH.: National Treatment and Efficient Protection of IPR as Adopted in IP Treaties. 2013. Dostupné na stránke SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2410404>.

4 SD EÚ používa pojem Európsky hospodársky priestor (EHP) a jeho rozsah len z dôvodu ustanovení írského zákona o autorskom práve, ktorý je z roku 2000 a explicitne hovorí o území EHP. Okrem tejto kapitoly, ktorá vychádza priamo z rozsudku SD EÚ vo veci C-265/19 a zachováva terminológiu rozsudku, sa v ďalšom texte používa už len pojem EÚ a jej členské štáty v rovnakom význame.

5 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/115/ES z 12. decembra 2006 o nájomnom práve a výpožičnom práve a o určitých právach súvisiacich s autorskými právami v oblasti duševného vlastníctva. Znenie článku 8 odsek 2 uvedenej smernice: „Členské štáty ustanovia právo na zabezpečenie platby jedinej primeranej odmeny zo strany používateľa, ak je použitý zvukový záznam vydaný na obchodné účely alebo rozmnožený takéhoto zvukového záznamu k bezdrôtovému vysielaniu alebo akémukoľvek inému verejnemu šíreniu, a na zabezpečenie toho, aby sa táto odmena rozdelila medzi príslušných výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov. Členské štáty môžu, ak nie je dohoda medzi výkonnými umelcami a výrobcami zvukových záznamov, ustanoviť podmienky, za ktorých sa táto odmena medzi nimi delí.“

6 Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) o umeleckých výkonoch a zvukových záznamoch (WIPO Performances and Phonograms Treaty – WPPT). Znenie dostupné na stránke Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO): <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/wppt/>.

sa na primeranej odmene len na prípady, v ktorých sa buď výkon uskutoční v rámci EHP, alebo ak výkonní umelci majú bydlisko alebo pobyt v krajine EHP. Už v tejto časti rozsudku SD EÚ dospel ku kľúčovému záveru, že čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES aj s ohľadom na ustanovenia WPPT (ustanovenie o princípe národného zaobchádzania a o práve na primeranú odmenu) bráni tomu, aby ČŠ EÚ z práva na primeranú odmenu vylúčil výkonných umelcov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích štátov z pohľadu EHP, okrem tých, ktorí majú bydlisko alebo pobyt v EHP, a tých, ktorých prínos k zvukovému záznamu bol uskutočnený v EHP. SD EÚ oprel svoje tvrdenie o niekoľko dôvodov. Predovšetkým skonštatoval, že smernica 2006/115/ES nestanovuje nijakú podmienku, podľa ktorej by mal byť výkonný umelec alebo výrobca zvukového záznamu občanom ČŠ EHP, ani žiadnu inú podmienku vyžadujúcu prepojenie s územím EHP, či už ide o bydlisko, pobyt, alebo miesto výkonu činnosti. Súčasne SD EÚ dodal, že smernica 2006/115/ES musí byť vykladaná čo najviac v súlade s WPPT, čo vyplýva z jej kontextu a cieľov, ako aj zo zásady prednosti medzinárodných dohôd uzavretých EÚ pred ostatnými kategóriami aktov sekundárneho práva EÚ. To platí aj napriek tomu, že prebratie povinnosti priznať právo na primeranú odmenu do práva EÚ bolo v čase nadobudnutia účinnosti WPPT pre EÚ (14. marca 2010) už zabezpečené čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES. ČŠ EÚ nemôže v národnom práve určiť, že právo na primeranú odmenu podľa smernice 2006/115/ES, ktorá v práve EÚ zabezpečuje uplatnenie WPPT, patrí výlučne štátnym príslušníkom ČŠ EHP. Keďže ČŠ EÚ ani samotná EÚ neuplatnili výhradu z WPPT, takéto obmedzenie zo strany ČŠ EÚ by porušilo princíp národného zaobchádzania a právo na primeranú odmenu vo WPPT. SD EÚ teda apeloval na konformný výklad WPPT a smernice 2006/115/ES. Stručne zosumarizované, aj občania tretích štátov (t. j. štátov mimo EHP), ktorí sú výkonnými umelcami alebo výrobcami zvukových záznamov, by mali dostať primeranú odmenu za použitie svojich umeleckých výkonov a zvukových záznamov v rámci EHP.

Viacere otázky na SD EÚ sa týkali aj možnosti zohľadnenia výhrady tretieho štátu z práva na primeranú odmenu podľa WPPT v národnom práve ČŠ EÚ. Presnejšie, či môžu výhrady tretích štátov, ktoré obmedzujú právo na primeranú odmenu na ich územiach, viesť k stanoveniu obmedzení aj v ČŠ EÚ z práva na primeranú odmenu podľa čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES vo vzťahu k štátnym príslušníkom týchto tretích štátov. SD EÚ zvolil zaujímavý spôsob výkladu. V odôvodneniach najprv uznal, že podľa pravidiel medzinárodného práva (odvolávajúc sa na princíp reciprocity obsiahnutý vo Viedenskom dohovore o zmluvnom práve) každá z výhrad tretích štátov znižuje presne v rovnakom rozsahu pre EÚ a jej ČŠ povinnosť priznať právo na primeranú odmenu podľa čl. 15 ods. 1 WPPT proti tretiemu štátu, ktorý výhradu uplatnil. EÚ a jej ČŠ by tak nemali byť

povinné priznať neobmedzené právo na primeranú odmenu štátnym príslušníkom tretieho štátu, ktorý ho na svojom území vylúčil alebo obmedzil prostredníctvom výhrady. Následne však SD EÚ uviedol, že právo na primeranú odmenu predstavuje právo súvisiace s autorským právom a je chránené Chartou základných práv EÚ. V zmysle Charty základných práv EÚ každé obmedzenie výkonu tohto práva musí byť jasne a presne definované zákonom. Podľa slov SD EÚ „... samotná existencia výhrady riadne oznámenej v súlade s článkom 15 ods. 3 WPPT nespĺňa túto požiadavku, pretože takéto výhrada neumožňuje štátnym príslušníkom dotknutého tretieho štátu zistiť, akým spôsobom bude ich právo na jedinú primeranú odmenu v dôsledku toho obmedzené v Únii. Na tento účel musí existovať jasné pravidlo samotného práva Únie.“⁷ Inak povedané, výhrada tretieho štátu nemá v EÚ žiadny účinok. Výhrada nemá žiadny obmedzujúci vplyv na právo výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov z tretích štátov na primeranú odmenu v EÚ. Vzhľadom na to, že právo na primeranú odmenu je na úrovni EÚ harmonizované smernicou 2006/115/ES, iba normotvorca EÚ, ktorému prislúcha v tejto veci výlučná vonkajšia právomoc, môže určiť, že je potrebné obmedziť priznanie takéhoto práva v EÚ vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích štátov. Zároveň, ak sa EÚ na takéto obmedzenie práva na primeranú odmenu vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích štátov odhodlá, musí ho stanoviť presne a jasne. Nemali by to robiť v národnej legislatíve ČŠ EÚ, a to ani prostredníctvom zavedenia princípu materiálnej reciprocity. Obmedziť právo na primeranú odmenu voči výkonným umelcom a výrobcami zvukových záznamov z tretích štátov by musela samotná EÚ svojou legislatívou, čo sa zatiaľ nestalo.

Podporne k predmetným otázkam sa SD EÚ vyjadril aj k charakteru jedinej primeranej odmeny, pričom potvrdil nevyhnutnosť jej delenia medzi výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov. SD EÚ totiž skonštatoval, že základnou vlastnosťou „... tejto odmeny je jej rozdelenie medzi výrobcu zvukového záznamu a výkonného umelca, musí sa medzi nimi deliť“⁸ a nie je možné čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES vykladať v zmysle, aby „... právo na jedinú primeranú odmenu, ktoré je v ňom stanovené bolo obmedzené tak, že len výrobca dotknutého zvukového záznamu získa odmenu bez toho, aby sa rozdelila aj výkonnému umelcovi, ktorý prispel k tomuto zvukovému záznamu.“⁹

Vplyvy rozsudku SD EÚ vo veci C-265/19 na medzinárodné autorské právo

V medzinárodných autorskoprávnych zmluvách prevláda princíp národného zaobchádzania. Obsahuje ho Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel, Medzinárodný dohovor o ochrane výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a rozhlasových organizácií (Rímsky

7 Bod 87 rozsudku vo veci C-265/19.

8 Bod 94 rozsudku vo veci C-265/19.

9 Bod 96 rozsudku vo veci C-265/19.

dohovor), Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (TRIPS) alebo tzv. zmluvy WIPO z roku 1996 – už spomínaná WPPT a Zmluva WIPO o autorskom práve. Ako je zrejmé z uvedených záverov rozsudku SD EÚ, hlavnú úlohu zohráva práve WPPT. Čl. 4 WPPT obsahuje princíp národného zaobchádzania, ktorý vychádza z Rímskeho dohovoru. WPPT deklaruje, že každá zmluvná strana WPPT zaobchádza s občanmi ostatných zmluvných strán, ktorými sa rozumejú výkonní umelci alebo výrobcovia zvukových záznamov spĺňajúci kritériá spôsobilosti na ochranu podľa Rímskeho dohovoru, rovnako ako so svojimi vlastnými občanmi, pokiaľ ide o výhradné práva osobitne priznané WPPT a o právo na primeranú odmenu podľa čl. 15 WPPT. Princíp národného zaobchádzania vo WPPT je teda, podobne ako v Rímskom dohovore, limitovaný, keďže sa výslovne viaže iba na výhradné práva zaručené WPPT a na jediné remuneračné právo, ktorým je právo na primeranú odmenu. Žiadne iné remuneračné práva (napr. právo na náhradu odmeny za vyhotovovanie rozmnoženín pre súkromnú potrebu) nie sú princípom národného zaobchádzania podľa WPPT pokryté.¹⁰

Podľa čl. 4 ods. 2 WPPT sa však povinnosť dodržiavať princíp národného zaobchádzania nebude uplatňovať v rozsahu, v akom druhá zmluvná strana využila výhradu povolenú podľa čl. 15 ods. 3 WPPT. Inak povedané, hoci WPPT priznáva v čl. 15 výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov výhradné právo na jedinú primeranú odmenu za použitie zvukových záznamov vysielaním a verejným prenosom na komerčné účely, toto právo sa nemusí nevyhnutne aplikovať vo všetkých zmluvných štátoch WPPT, pretože majú umožnené z neho spraviť celkovú alebo čiastočnú výhradu. V zmysle čl. 15 ods. 3 WPPT oznámením uloženým u generálneho riaditeľa WIPO zmluvný štát vyhlási, že bude toto právo na primeranú odmenu uplatňovať len v súvislosti s niektorými spôsobmi použitia alebo že vymedzí jeho uplatňovanie iným spôsobom, alebo ho nebude uplatňovať vôbec. Následne platí, že ak zmluvný štát WPPT urobil v určitom rozsahu výhradu z práva na primeranú odmenu, v takom rozsahu sa nebude aplikovať princíp národného zaobchádzania. To znamená, že taký zmluvný štát WPPT nebude vôbec alebo len obmedzene poskytovať občanom (výkonným umelcom, výrobcom zvukových záznamov) iných zmluvných strán WPPT právo na primeranú odmenu. Ak niektorá zmluvná strana WPPT využila výhradu z práva na primeranú odmenu, pôjde o výnimku z princípu národného zaobchádzania a povoľuje sa len materiálna reciprocita. Vzhľadom na skutočnosť, že veľa zmluvných strán WPPT uplatnilo výhradu, pretože právo na primeranú odmenu v ich autorskoprávnej legislatíve absentuje alebo sa uplatňuje len na veľmi špecifické spôsoby použitia predmetov ochrany, aplikácia princípu národného zaobchádzania by mohla viesť k veľkej nerovnováhe medzi štátmi. V prípade rôznorodosti národných

právnych poriadkov sa preto zvyčajne pripúšťa iba materiálna reciprocita.¹¹

Výhradu v súlade s čl. 15 ods. 3 WPPT urobili napr. Čile, USA, Čína, Austrália, Kanada, Rusko alebo India. Rozhodujúca je v tomto smere najmä výhrada USA, pretože mnohí výrobcovia zvukových záznamov (nahrávacie spoločnosti alebo hudobné vydavateľstvá), ako aj výkonní umelci, sú občanmi USA. Znenie výhrady USA hovorí, že USA uplatnia čl. 15 ods. 1 WPPT o práve na primeranú odmenu „... iba na niektoré akty vysielania a verejného prenosu digitálnymi prostriedkami, pri ktorých sa priamy alebo nepriamy poplatok vyberá za príjem, alebo na iné formy retransmisie a príjmu digitálneho zvukového záznamu, ako je ustanovené v práve Spojených štátov.“¹² Z toho vyplýva, že právo na primeranú odmenu pre výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov z iných zmluvných štátov WPPT (vrátane EÚ a jej ČŠ) sa tak v USA bude uplatňovať len vo veľmi obmedzenom rozsahu.

WPPT ratifikovali tiež ČŠ EÚ i samotná EÚ, ktoré však k ratifikáciám nepriložili žiadne výhrady z práva na primeranú odmenu v zmysle čl. 15 ods. 3 WPPT. Právo na jedinú primeranú odmenu pre výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov dokonca ešte pred prijatím WPPT obsahovala smernica 92/100/EHS, neskôr rekodifikovaná ako smernica 2006/115/ES, v oboch verziách v čl. 8 ods. 2. Výber primeranej odmeny podlieha takmer vo všetkých ČŠ EÚ kolektívnej správe práv. Primerané odmeny pre výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov vyberajú, prerozdeľujú a vyplácajú príslušné OKS. Vzhľadom však na absenciu výhrad z práva na primeranú odmenu podľa WPPT zo strany EÚ i jej ČŠ by ČŠ EÚ v zmysle výkladu SD EÚ mali v plnom rozsahu rešpektovať princíp národného zaobchádzania, t. j. uznávať právo na primeranú odmenu aj pre výrobcov zvukových záznamov a výkonných umelcov z tretích štátov a súčasne im prostredníctvom OKS primerané odmeny aj vyplácať. Navyše, podľa rozsudku SD EÚ vo veci C-265/19 by tak ČŠ EÚ mali robiť bez ohľadu na to, že tretí štát uplatnil výhradu podľa čl. 15 ods. 3 WPPT z práva na primeranú odmenu, a tým aj z princípu národného zaobchádzania. SD EÚ tým tiež poprel zachovanie princípu materiálnej reciprocity, pretože aj tie ČŠ EÚ, ktoré majú v národnom právnom poriadku materiálnu reciprocitu (a ich OKS odvádzali primerané odmeny výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov z tretích štátov vo vzájomnom rozsahu podľa konkrétnej výhrady tretieho štátu), sa teraz dostali do rozporu s rozsudkom SD EÚ a mali by v plnej miere akceptovať princíp národného zaobchádzania. To znamená ísť nad rámec materiálnej reciprocity a vyplácať vyššie primerané odmeny výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov z tretích štátov za všetky príslušné použitia ich umeleckých výkonov a zvukových záznamov v EÚ.

10 Lewinski, S.: Intellectual Property, Nationality, and Non-discrimination. WIPO Publications, 1998, str. 14.

Dostupné na: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/en/wipo_unhchr_ip_pnl_98/wipo_unhchr_ip_pnl_98_6.pdf.

11 Lewinski, S.: Intellectual Property, Nationality, and Non-discrimination. WIPO Publications, 1998, str. 18.

Dostupné na: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/en/wipo_unhchr_ip_pnl_98/wipo_unhchr_ip_pnl_98_6.pdf.

12 Detail výhrady uplatnenej USA k WPPT dostupný na: <https://wipolex.wipo.int/en/treaties/parties/remarks/US/20>.

Dôsledky rozsudku SD EÚ vo veci C-265/19 v členských štátoch EÚ

Rozsudok, hneď po jeho vydaní v septembri 2020, vyvolal vlnu kritiky medzi ČS EÚ. Téma princípu národného zaobchádzania a materiálnej reciprocity sa do niekoľkých mesiacov otvorila aj na úrovni EÚ, kde sa spustili diskusie medzi ČS EÚ a Európskou komisiou. Viaceré ČS EÚ (napr. Holandsko, Belgicko, Francúzsko, Fínsko) poukazovali na to, že rozsudok vo veci C-265/19 môže spôsobiť v EÚ negatívne ekonomické, politické a právne dôsledky. Holandsko vystúpilo s argumentáciou, v ktorej uviedlo, že rozsudok je v rozpore s čl. 4 ods. 2 WPPT, podľa ktorého sa povinnosť zabezpečiť princíp národného zaobchádzania neuplatní, ak niektorá zo zmluvných strán spraví výhradu podľa čl. 15 ods. 3 WPPT (ostáva však zachovaný princíp materiálnej reciprocity). Navyše, aj ďalšie ČS EÚ (napr. Belgicko) upozornili, že rozsudok popiera aj princíp formulovaný Radou EÚ pri pristúpení a ratifikácii WPPT. EÚ totiž vyhlásila, že pri ratifikácii, implementácii a uplatňovaní WPPT nebude jednostranne priznávať tretím štátom dodatočnú ochranu. Rovnako vtedy EÚ odmietla vznášať akékoľvek výhrady k právu na primeranú odmenu za použitie zvukových záznamov. Právny servis Rady EÚ síce tvrdil, že ČS EÚ nemôžu jednotlivo vzniesť výhradu vo vzťahu k čl. 15 ods. 3 WPPT, ale nezaujal jednoznačné stanovisko k tomu, či ide o výlučnú kompetenciu EÚ. To vyslovene potvrdil až súčasný rozsudok vo veci C-265/19.

V EÚ *acquis* v súčasnosti prakticky platí princíp národného zaobchádzania, pokiaľ sa v ňom vyslovene nevyhradí niečo iné, napr. že ide o materiálnu reciprocitu. Oprávnené obavy ČS EÚ sa naplnili v tom zmysle, že výkonní umelci a výrobcovia zvukových záznamov najmä z USA alebo z Austrálie, resp. ich asociácie, sa začali dožadovať výplaty primeraných odmien za použitie svojich umeleckých výkonov a zvukových záznamov na území EÚ od jednotlivých národných OKS. V prípade ČS EÚ, ktoré majú v národnom práve zakotvený princíp materiálnej reciprocity a doposiaľ ich OKS zastupujúce výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov vyberali na svojom území primerané odmeny za použitie týchto predmetov ochrany pochádzajúcich z tretích štátov len v obmedzenom rozsahu, by sa mali primerané odmeny navýšiť na plný rozsah rešpektujúc princíp národného zaobchádzania. Hoci národná legislatíva obsahujúca princíp materiálnej reciprocity je v rozpore s rozsudkom SD EÚ, upraviť ju budú môcť národní zákonodarcovia ČS EÚ najskôr až po zosúladení práva EÚ. V niektorých ČS EÚ by to mohlo vyústiť k tomu, že OKS by sa mohli kvôli náhlemu navýšeniu odmien pre tretie štáty a na základe priameho účinku smernice¹³ 2006/115/ES domáhať úhrady škôd od štátu, čo môže mať nepriaznivé ekonomické následky i viesť k súdnym sporom na národnej úrovni. Zároveň, keď sa výkonní umelci a výrobcovia

zvukových záznamov z tretích štátov začnú domáhať primeraných odmien, spôsobí to pokles príjmov aj pre domácich výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov. Z tretích štátov, ktoré uplatnili výhradu z WPPT, neplynú výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov do EÚ žiadne (alebo len minimálne) príjmy, ale do tretích štátov ide z EÚ čistý príjem. Napr. už dávnejšie nebolo tajomstvom, že nahrávacie spoločnosti z USA by rady videli „... silnejšiu povinnosť národného zaobchádzania vo vzťahu k zvukovým záznamom, ktoré v Európe generujú podstatné príjmy z verejného vykonania (prenosu), ako aj z náhrad odmien, a ak by zvukové záznamy z USA boli oprávnené dostať časť z týchto príjmov, šlo by rozhodne o podstatnú časť.“¹⁴ Okrem toho, OKS často vybrané, ale neidentifikované, odmeny používajú na rôzne kultúrne alebo sociálne účely, pričom z týchto odmien by OKS v niektorých ČS EÚ museli „sanovať“ spomínané výplaty do tretích štátov. Mnohé ČS EÚ (napr. Holandsko, Francúzsko, Fínsko, Belgicko, Švédsko, Dánsko alebo Rakúsko) preto aj na podnet národných OKS urgentne žiadajú Európsku komisiu o nápravu. Zdôraznili, že predovšetkým by bolo vhodné komplexne harmonizovať princíp národného zaobchádzania a materiálnej reciprocity v práve EÚ, a to tiež k ďalším remuneračným právam (napr. k náhrade odmeny za vyhotovovanie rozmnoženín pre súkromnú potrebu), aby už SD EÚ neprijal v budúcnosti podobné rozhodnutie. Momentálne by však stačilo nastaviť materiálnu reciprocitu v čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES (t. j. revidovať smernicu) tak, aby sa právo na primeranú odmenu nevzťahovalo na občanov tých krajín, ktoré nie sú zmluvnými stranami WPPT alebo z daného práva uplatnili podľa WPPT výhradu.

Európska komisia skonštatovala, že ČS EÚ by nemali jednostranne a z pozície vlastnej legislatívy aplikovať princíp materiálnej reciprocity vo vzťahu k tretím štátom. Podľa Európskej komisie je najprv potrebné posúdiť celý problém z právneho hľadiska, pretože aj situácie v jednotlivých ČS EÚ sa líšia, a určiť, ktorých subjektov sa môže rozsudok najviac dotknúť (či výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov, dokonca vysielateľov, alebo všetkých menovaných a v akej miere). Európska komisia zvolila opatrný prístup aj z dôvodu obáv, že pri novej legislatíve o materiálnej reciprocite by mohlo dôjsť aj k bližšie nešpecifikovaným zásahom do základných práv, ktoré podporne využil v odôvodnení SD EÚ (argumentoval Chartou základných práv EÚ). Európska komisia však chápe snahu vyvárať sa podobným rozsudkom SD EÚ pri iných právach, preto navrhla vykonať o danej problematike štúdiu. Štúdia by mala pomôcť získať relevantné údaje a informácie od ČS EÚ, ktoré následne môžu z právnej i ekonomickej stránky slúžiť ako podklad pre možný legislatívny návrh. Či teda k takejto legislatíve EÚ dôjde a v akom časovom horizonte, zatiaľ nie je zrejmé.

¹³ Bližšie pozri k priamemu účinku smernice napr.: stránka Európskeho parlamentu – <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/6/sources-and-scope-of-european-union-law>.

¹⁴ Brauneis, R.: National Treatment in Copyright and Related Rights: How Much Work Does it Do? 2013, str. 24.

Dostupné na: https://scholarship.law.gwu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2113&context=faculty_publications.

Situácia na Slovensku

Základným ustanovením na posúdenie pôsobnosti práva na primeranú odmenu vo vzťahu k tretím štátom je § 2 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len Autorský zákon). Ustanovenia § 2 ods. 2 písm. b) a c) Autorského zákona sa týkajú predovšetkým zahraničných výkonných umelcov a výrobcov zvukových záznamov, a to na základe podmienky materiálnej reciprocity, čiže ak je zaručená vzájomnosť na základe medzinárodných zmlúv alebo dohôd, ktorými je Slovenská republika (ďalej len SR) viazaná. Materiálna reciprocita v tomto ustanovení však nie je viazaná na štátnu príslušnosť alebo pobyt výkonného umelca alebo výrobcu zvukového záznamu, ale na pôvod predmetu ochrany a jeho následné použitie na území SR alebo z územia SR. K materiálnej reciprocite sú tak pridané ešte ďalšie podmienky – v prípade umeleckého výkonu jeho podanie/prvý oprávnený záznam/prvé oprávnené vysielanie na území iného štátu¹⁵ alebo z územia iného štátu, v prípade zvukového záznamu jeho výroba alebo zverejnenie na území iného štátu alebo z územia iného štátu a v oboch prípadoch ešte použitie na území SR alebo z jej územia. Názory na toto ustanovenie nie sú jednoznačné¹⁶, nehovoriac o jeho novovzniknutom nesúlade s rozsudkom vo veci C-265/19. Jeho podmienená formulácia založená na vzájomnosti (reciprocite) však v súčasnej situácii skôr nepriamo pomáha v prospech SR.

V súlade s čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES i so zmluvou WPPT¹⁷ má výkonný umelec podľa § 99 Autorského zákona a výrobca zvukového záznamu podľa § 110 Autorského zákona právo na primeranú odmenu za presne stanovené spôsoby použitia, najmä za použitie umeleckého výkonu a zvukového záznamu verejným prenosom. Právo na primeranú odmenu je spravované prostredníctvom OKS, čiastočne v rámci dobrovoľnej a čiastočne v rámci povinnej kolektívnej správy práv (výber primeranej odmeny za káblovú retransmisiu umeleckého výkonu, zvukového záznamu). Pre OKS sú však, okrem materiálnej reciprocity, dôležité aj bilaterálne vzťahy so zahraničnými OKS, predovšetkým uzavreté recipročné zmluvy o spolupráci so zahraničnými OKS, na základe ktorých dochádza k výberu, prerozdeleniu a vyplácaniu primeraných odmien do zahraničia a naopak, zo zahraničia do SR pre slovenských nositeľov práv. Napr. OKS Slovgram¹⁸ nemá uzavretú zmluvu o spolupráci pre právo na primeranú odmenu s USA, keďže USA nie sú zmluvnou stranou Rímskeho dohovoru a k WPPT uplatnili výhradu, ktorou obmedzili uplatňovanie práva na primeranú odmenu pre výkonných umelcov a výrobcov záznamov za verejný prenos len na veľmi limitovaný rozsah použitia (na digitálne zvukové prenosi) tak, aby to zodpovedalo ich vnútroštátnej legislatíve. Rozsudok vo veci C-265/19 narušil

pôsobnosť i výklad čl. 8 ods. 2 smernice 2006/115/ES, pričom zatiaľ ho nezohľadnila ani EÚ v smernici, ani slovenská vnútroštátna úprava, ktorá podľa rozsudku tak samostatne z pozície ČS EÚ ani urobiť nemôže vzhľadom na potvrdenú výlučnú vonkajšiu kompetenciu EÚ. Z toho dôvodu by sa malo postupovať v zmysle platného znenia § 2 ods. 2 Autorského zákona, čiže zachovať podmienku materiálnej reciprocity. Inak by došlo k disproporčnému a nevyváženému stavu, keď by boli výkonní umelci a výrobcovia zvukových záznamov z tretích štátov za použitie svojich predmetov ochrany na území SR vo výhodnejšom postavení v porovnaní so slovenskými výkonnými umelcami a výrobcami zvukových záznamov, ktorých predmety ochrany sú používané v tretích štátoch. Negatívny dopad by sa prejavil aj v tom, že ak by došlo k uhrádzaniu primeraných odmien za použitie repertoáru tretích štátov na území SR, viedlo by to k pomernému zníženiu odmien domácich slovenských nositeľov práv. V súvislosti s tým je preto SR ochotná podporiť celkovú harmonizáciu princípov národného zaobchádzania a materiálnej reciprocity na úrovni EÚ alebo aspoň zavedenie materiálnej reciprocity na úrovni EÚ, čo si pravdepodobne vyžiada úpravu EÚ legislatívy, predovšetkým revíziu smernice 2006/115/ES v časti o práve na primeranú odmenu.

Záver

Nie je to prvýkrát, čo sa SD EÚ odchyľil od zaužívanej interpretácie pravidiel EÚ. Jeho súčasným výkladom sa oslabil presvedčovací argument EÚ proti tretím štátom, ktorý ju vďaka výhradám tretích štátov z WPPT zbavoval povinnosti priznávať právo na primeranú odmenu výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov z tretích štátov. Už viac neplatí, že princíp národného zaobchádzania je pre EÚ a jej ČS „orezaný“ v rovnakom rozsahu, v akom tretie štáty urobili výhradu z práva na primeranú odmenu podľa WPPT. Vzhľadom na výlučnú vonkajšiu právomoc EÚ by ČS EÚ nemali samostatne toto právo nijako obmedzovať, urobiť tak môže podniknutím určitých legislatívnych krokov iba EÚ. Ešte však pravdepodobne nejakú chvíľu potrvá, kým EÚ posúdi a odôvodní si možnosti úpravy svojho právneho rámca. Treba však pripomenúť, že rozhodnutie Súdneho dvora v prejudiciálnom konaní je záväzná pre súd a strany, ktoré otázky položili. SD EÚ však podáva jednotný a zjednocujúci výklad práva EÚ, preto by sa od neho následne nemali odchyľovať ostatné súdy ČS EÚ, ak rozhodujú v rovnakých prípadoch. V závere je teda otázne, či v prípade vzniku súdnych sporov o priznaní práva na primeranú odmenu výkonným umelcom a výrobcom zvukových záznamov z tretích štátov dokážu najmä väčšie ČS EÚ odolávať až do príchodu určitého (legislatívneho) riešenia danej problematiky na úrovni EÚ.

15 Iným štátom sa v zmysle Autorského zákona rozumie akýkoľvek iný štát ako SR, čiže aj tretie štáty mimo EÚ a EHP.

16 *Bližšie pozri* napr. Adamová, Z., Hazucha, B.: Autorský zákon. Komentár. Bratislava, C.H.Beck, 2018, str. 14. ISBN 978-80-89603-58-9.

17 SR uložila ratifikačné listiny vo WIPO k Zmluve WPPT 14. januára 2000. Zmluva WPPT nadobudla platnosť pre SR 20. mája 2002. Zmluva WPPT bola v SR publikovaná v oznámení Ministerstva zahraničných vecí SR č. 177/2006 Z. z.

18 Slovgram (Nezávislá spoločnosť výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovo-obrazových záznamov) je organizáciou kolektívnej správy, ktorá na Slovensku zastupuje výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a výrobcov audiovizuálnych záznamov a spravuje ich práva.